

สำนักงานเขตสุขภาพที่ ๘
เลขที่รับ 5869
วันที่ ๑๕ ธ.ค. ๒๕๖๘
เวลา 11.43

ห้อง สธ. เขต 8
เลขที่รับ 69
รับวันที่ ๑๕ ธ.ค. ๒๕๖๘
เวลา 15.24

ห้องผู้ตรวจราชการ เขต ๘
เลขที่รับ 1871
วันที่ 11 ธ.ค. 2568
เวลา

กระทรวงสาธารณสุข
วันที่ 20 ธ.ค. 2568
เวลา 15.18

กรมควบคุมโรค

ถนนติวานนท์ จังหวัดนนทบุรี ๑๑๐๐๐

๒ ธันวาคม ๒๕๖๘

กลุ่มงานยุทธศาสตร์ และสารสนเทศ
เลขที่ 498
วันที่ 15 ธ.ค. 2568
เวลา 15.18

เรื่อง ขอส่งเอกสารประชาสัมพันธ์และข้อสั่งการในการเฝ้าระวังโรคจากสถานการณ์อุทกภัย

เรียน ผู้ตรวจราชการกระทรวงสาธารณสุขเขตที่ ๑ - ๑๓

สิ่งที่ส่งมาด้วย คำแนะนำสำหรับประชาชน

จำนวน ๓ แผ่น

ตามที่มีสถานการณ์อุทกภัยในหลายพื้นที่ของภาคใต้และเขตอื่น ๆ ของประเทศ ซึ่งยังคงมีน้ำท่วมขังอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้มีความเสี่ยงต่อการเกิดโรคติดต่อสำคัญ โดยเฉพาะ โรคเลปโตสไปโรซิส (โรคฉี่หนู) ซึ่งพบว่ามีโอกาสเกิดผู้ป่วยเพิ่มขึ้นภายใน ๗ - ๑๐ วันหลังน้ำท่วมขัง และอาจเกิดการเจ็บป่วยรุนแรงหากไม่ได้รับการดูแลรักษาอย่างทัน่วงที เพื่อให้การเฝ้าระวัง ป้องกันควบคุมโรคเป็นไปอย่างเข้มข้น นั้น

กรมควบคุมโรค จึงขอส่งเอกสารประชาสัมพันธ์ “คำแนะนำสำหรับประชาชน: การเฝ้าระวัง และป้องกันโรคฉี่หนูในภavnน้ำท่วมขังหรือหลังน้ำท่วม” เพื่อให้จังหวัดนำไปเผยแพร่แก่ประชาชน และใช้เป็นแนวทางปฏิบัติในพื้นที่ ดังนี้

๑. ให้ทุกจังหวัดจัดระบบเฝ้าระวังผู้ป่วยไข้เฉียบพลันทุกรายในพื้นที่น้ำท่วมขัง โดยเน้นการค้นหากลุ่มเสี่ยง และรายงานเหตุการณ์ผิดปกติทันที

๒. ให้นำหน่วย SRRT / CDCU ลงพื้นที่เชิงรุก ในชุมชนที่มีน้ำขัง พื้นที่ลุ่มน้ำ ตลาด ฟาร์มปศุสัตว์ แคมป์แรงงาน หรือพื้นที่ที่พบหนูชุกชุม

๓. ให้ใช้แนวทางการประเมินผู้ป่วยและการรักษาเชิงรุกโดยไม่รอผลตรวจยืนยัน ในกรณีที่เข้าข่ายสงสัยโรคฉี่หนู

๔. ให้จังหวัดประชาสัมพันธ์มาตรการป้องกันแก่ประชาชน โดยเฉพาะการหลีกเลี่ยงการลุยน้ำ การใช้รองเท้าบูทยาง การทำความสะอาดร่างกายหลังสัมผัสน้ำ และการจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อลดแหล่งอาศัยของหนู

๕. ติดตามสถานการณ์และรายงานข้อมูลผ่านระบบรายงานตามระเบียบทุกวัน
รายละเอียดตามสิ่งที่ส่งมาด้วย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ และขอให้ทุกพื้นที่ดำเนินการตามข้อสั่งการโดยเร่งด่วน

☒ ชอบ

☐ ลงนาม

☐ ทราบ

☐ มอบ

ขอแสดงความนับถือ

ร. ฐิตินันท์

☒ กลุ่มงานยุทธศาสตร์และสารสนเทศ

☐ กลุ่มงานบริหารการเงินและการคลัง

☐ กลุ่มงานบริหารทรัพยากรบุคคล

☒ กลุ่มงานพัฒนาระบบบริการสุขภาพ

☐ กลุ่มงานอำนวยการ

☐ กลุ่มงานสุขภาพดิจิทัล

☐ กลุ่มงานบริหารเทศและสื่อสารสาธารณะ

☐ กลุ่มงานบริหารเทศและสื่อสารสาธารณะ

☐ กลุ่มงานบริหารเทศและสื่อสารสาธารณะ

☐ กลุ่มงานบริหารเทศและสื่อสารสาธารณะ

☐ กลุ่มงานบริหารเทศและสื่อสารสาธารณะ

☐ กลุ่มงานบริหารเทศและสื่อสารสาธารณะ

☐ กลุ่มงานบริหารเทศและสื่อสารสาธารณะ

☐ กลุ่มงานบริหารเทศและสื่อสารสาธารณะ

☐ กลุ่มงานบริหารเทศและสื่อสารสาธารณะ

☐ กลุ่มงานบริหารเทศและสื่อสารสาธารณะ

☐ กลุ่มงานบริหารเทศและสื่อสารสาธารณะ

☐ กลุ่มงานบริหารเทศและสื่อสารสาธารณะ

☐ กลุ่มงานบริหารเทศและสื่อสารสาธารณะ

เรียน ผู้อำนวยการสำนักงานเขตสุขภาพที่ ๘

- กรมควบคุมโรค ขอประชาสัมพันธ์ คำแนะนำสำหรับประชาชน: การเฝ้าระวังและป้องกันโรคฉี่หนูในภavnน้ำท่วมขัง หรือหลังน้ำท่วม เพื่อให้จังหวัดนำไปเผยแพร่ให้แก่ ปชช. ทราบและใช้เป็นแนวทางปฏิบัติต่อไป
- เห็นควรมอบ CSO ประชาสัมพันธ์ไปยัง สสจ.ทุกแห่งในเขตสุขภาพที่ ๘ และประชาสัมพันธ์ลงหน้าเว็บไซต์ สก.เขต

5m w.

นางสาวชญญา แสงจันทร์
นักวิชาการสาธารณสุขปฏิบัติการ
๑๖ ธ.ค. ๒๕๖๘

กองระบาดวิทยา

โทร. ๐ ๒๕๙๐ ๓๙๐๐

โทรสาร ๐ ๒๕๙๐ ๓๘๔๕

นางสาวรัชชดา สุขผึ้ง

หัวหน้ากลุ่มงานพัฒนาระบบบริการสุขภาพ

(นายมนเชียร คณาสวัสดิ์)

อธิบดีกรมควบคุมโรค

(นางสาวบุญศิริ จันศิริมงคล)

สาธารณสุขนิเทศก์

ปฏิบัติราชการแทนผู้ตรวจราชการกระทรวง

๑๕ ธ.ค. ๒๕๖๘

คำแนะนำสำหรับเจ้าหน้าที่และประชาชน
การเฝ้าระวังและป้องกันโรค “โรคฉี่หนู หรือ โรคเลปโตสไปโรสิส” (Leptospirosis)
ในภavnน้ำท่วมขัง หรือหลังน้ำท่วม

กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข
วันที่ 28 พฤศจิกายน 2568

1. เชื้อโรคและสัตว์รังโรค

เมื่อพื้นที่มีน้ำท่วมขังตั้งแต่ 2 วันขึ้นไป (กรณีการสอบสวนที่หาได้ใหญ่ 2543) หรือหลังน้ำท่วม ซึ่งมักมีน้ำขังและพื้นดินชื้นแฉะ อาจปนเปื้อนเชื้อ เลปโตสไปรา (*Leptospira*) สายพันธุ์ก่อโรค ที่ออกมากับปัสสาวะของสัตว์ ทำให้เกิด โรคเลปโตสไปโรสิส (Leptospirosis) หรือที่ชาวบ้านเรียกว่า “โรคฉี่หนู” เชื้อนี้สามารถอยู่ในน้ำหรือดินที่ชื้นได้ประมาณ 2-3 สัปดาห์ และหนูบางตัวสามารถปล่อยเชื้อออกทางปัสสาวะได้นานถึง 2 ปี ส่วนปศุสัตว์ เช่น วัว ควาย แพะ สุนัข แมว หมู มักติดเชื้อและปล่อยเชื้อทางปัสสาวะได้คราวละมาก ๆ และเป็นเวลานาน ปนเปื้อนพื้นที่น้ำท่วมขัง มีความเข้มข้นเชื้อสูง และมีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการดำรงชีวิต จนกว่าพื้นดินจะแห้ง โดยทั่วไป มักมีผู้ติดเชื้อจากการที่ลุยน้ำ แขน้ำนาน เชื้อจะเข้าสู่ร่างกายผ่านทางผิวหนัง อ่อนนุ่มหรือมีแผล การสำลักหรือกินน้ำ/อาหารที่ปนเปื้อนเชื้อ โดยมักพบผู้ป่วยเพิ่มขึ้นภายใน 1-2 สัปดาห์หลังจากน้ำท่วม ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่ต้องเฝ้าระวังอย่างเข้มข้น

2. ลักษณะการเจ็บป่วยจากโรคฉี่หนู และการระบาดเมื่อน้ำท่วม

จากข้อมูลทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ เช่น อินเดีย บราซิล และเปอร์โตริโก พบว่า หลังน้ำลดประมาณ 1 สัปดาห์ จะเริ่มมีคนป่วยเป็นไข้สูงเฉียบพลันเพิ่มขึ้น ตัวอย่างเช่น เหตุการณ์น้ำท่วมครั้งใหญ่ที่อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ปี 2543 พบว่า ผู้ป่วยที่มีไข้เฉียบพลันประมาณ 1 ใน 4 หรือ 26% ป่วยเป็นโรคฉี่หนู ที่สำคัญคือ โรคนี้อาจมีอาการคล้าย “ไข้เลือดออก” เช่น มีไข้สูง ปวดเมื่อย ตาแดง ทำให้วินิจฉัยผิดและรักษาล่าช้า ซึ่งอาจทำให้เกิดภาวะแทรกซ้อน เช่น ตับวาย ไตวาย มีเลือดออกในปอด หรือช็อก และอาจถึงขั้นเสียชีวิตได้ ดังนั้น การรีบไปพบแพทย์เมื่อมีไข้หรือสงสัยว่าเป็นโรคฉี่หนูจึงเป็นเรื่องเร่งด่วน

3. การเฝ้าระวังหลังน้ำท่วม

3.1 การเฝ้าระวังผู้ป่วย (Surveillance) ควรเริ่มจัดตั้งระบบเฝ้าระวังทันทีเมื่อน้ำท่วมและหลังน้ำลด โดยเน้นกลุ่มผู้ป่วยที่มีไข้เฉียบพลันทุกราย ร่วมกับ

- มีประวัติสัมผัสน้ำหรือโคลน ลงแช่น้ำ หรืออาศัยในพื้นที่น้ำท่วม
- มีหรือไม่มีอาการหวัด

หน่วยงานเชิงรุกของกระทรวงสาธารณสุข ได้แก่ หน่วยเฝ้าระวัง สอบสวน เคลื่อนที่เร็ว (Surveillance and Rapid Response Team : SRRT) หรือ หน่วยปฏิบัติการควบคุมโรคติดต่อ (Communicable Disease Control Unit : CDCU) ควรลงพื้นที่เชิงรุกใน

- พื้นที่ลุ่มน้ำ/พื้นที่ที่น้ำท่วมขังที่การระบายน้ำเป็นไปได้ยาก
- ชุมชนที่มีหนูมาก เช่น ตลาด ที่รับซื้อของเก่า โรงอาหาร โรงทาน
- ฟาร์มปศุสัตว์ หรือโรงฆ่าสัตว์
- แคมป์แรงงานหรือชุมชนแออัด

และหากพบผู้ป่วยมีไข้เฉียบพลันมากกว่า 2-3 ราย ในหมู่บ้านเดียวกัน ให้ประชาชนรีบแจ้งเจ้าหน้าที่ กู้ภัย หรือหน่วยเชิงรุกดังกล่าวเพื่อสอบสวนการระบาดทันที และรีบสื่อสารความเสี่ยงแจ้งเตือนประชาชน

3.2 การตรวจวินิจฉัยโรคทางห้องปฏิบัติการ

ในช่วง 3-5 วันแรกของอาการ ระดับภูมิคุ้มกันที่ร่างกายสร้างขึ้นจะมีระดับต่ำ เกินกว่าที่การตรวจด้วยชุดทดสอบ (Test Kit) หรือการตรวจหาระดับภูมิคุ้มกัน จะตรวจพบ ดังนั้น **ไม่ควรรอผลตรวจยืนยันก่อนเริ่มรักษา** แล้วติดตามเจาะเลือดตรวจทางห้องปฏิบัติการซ้ำ หลังจากเจาะเลือดครั้งแรก 7-14 วัน

4. การรักษาอย่างทันที่

งานวิจัยหลายงานยืนยันว่า หากให้ยาปฏิชีวนะ เช่น ด็อกซีไซคลิน (doxycycline) หรือ เพนิซิลลิน (penicillin), อะม็อกซิซิลลิน (Amoxicillin) ภายใน 4 วันแรกหลังเริ่มมีไข้ (โดยซักประวัติแพ้ยาทุกครั้งก่อนให้ยา) จะช่วยลดอาการรุนแรง เช่น ไตวาย ช็อก และอัตราเสียชีวิต ได้อย่างมาก ดังนั้น เมื่อประชาชนมีไข้ 1-2 วัน อาการไม่ดีขึ้น ต้องรีบไปพบแพทย์ และแจ้งให้แพทย์ทราบว่า มีประวัติสัมผัสน้ำท่วม อาจเสี่ยงเป็นโรคฉี่หนู ซึ่งผู้ที่เข้ารับการรักษาช้ากว่า 3 วัน มีโอกาสเกิดภาวะแทรกซ้อนและเสียชีวิตได้ ดังนั้น หากพบผู้ป่วยมีอาการ

- ไข้เฉียบพลัน
- ประวัตสัมผัสน้ำหรือโคลน
- ไม่มีอาการชัดเจนของโรคอื่น

ควรพิจารณาให้ยารักษาทันที โดยไม่ต้องรอผลตรวจ ได้แก่ ยาโดกซีไซคลิน (doxycycline) 100 มก. วันละ 2 ครั้ง นาน 7 วัน หรือ อะซิโทรมัยซิน (azithromycin) 500 มก. ต่อวัน นาน 3 วัน การให้ยาเร็ว จะช่วยลดความรุนแรงของอาการและภาวะแทรกซ้อนในผู้ป่วยโรคเลปโตสไปโรซิสลงได้

5. การให้ยาป้องกัน (Chemoprophylaxis)

การให้ยาป้องกันโรคแก่ประชาชนจำนวนมาก (Mass Chemoprophylaxis) ยังเป็นเรื่องที่ต้องพิจารณาอย่างรอบคอบ ซึ่งอาจช่วยลดการระบาดบางสถานการณ์ จึงมีแนวทางการให้ยาป้องกันในกลุ่มเสี่ยงสูง (เจ้าหน้าที่กู้ภัย ทหารหรืออาสาสมัครช่วยน้ำท่วม คนเก็บขยะหรือซากสัตว์หลังน้ำท่วม เป็นต้น) ดังนี้

5.1 การให้ยาลงสัมผัสน้ำ

ให้ยา doxycycline 200 มก. ภายใน 48 ชั่วโมงหลังสัมผัสน้ำ กินครั้งเดียว (single dose) หากมีการสัมผัสกับน้ำเพียงสัปดาห์เดียว แต่กรณีที่ต้องทำงานลุยน้ำอย่างต่อเนื่อง ควรกินยา doxycycline 200 มก. สัปดาห์ละครั้งต่อเนื่อง จนกว่าจะพ้นช่วงที่ต้องลุยน้ำ

5.2 การให้ยาป้องกันก่อนสัมผัสน้ำ

ให้เฉพาะในกลุ่มเสี่ยงสูงเช่นเดียวกับ 5.1 โดยกินยา doxycycline 200 มก. สัปดาห์ละครั้งต่อเนื่อง จนกว่าจะหมดความเสี่ยงหรือพ้นช่วงที่ต้องลุยน้ำ

ทั้งนี้ การให้ยา Doxycycline prophylaxis มีข้อสำคัญที่ต้องพิจารณา คือ

1. ยานี้ไม่ได้ป้องกันติดเชื้อ แต่อาจลดความรุนแรงของอาการได้
2. ยังต้องใส่รองเท้าบูท ถุงมือ แล้วล้างตัวทุกครั้งหลังลุยน้ำ
3. ถ้าเริ่มมีอาการไข้ ปวดศีรษะ ปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ ตาแดง ให้รีบไปพบแพทย์ทันที
4. การใช้ยา doxycycline ต้องรับประทานพร้อมหรือหลังอาหารทันทีที่ดื่มน้ำตามมากๆ เพื่อป้องกัน ผลข้างเคียงที่พบบ่อย ได้แก่คลื่นไส้ อาเจียน จุกแน่นบริเวณหน้าอก และห้ามนอนทันที (อย่างน้อย 30 นาที) เพราะอาจทำให้เกิดหลอดอาหารอักเสบ รวมทั้งงดดื่มนมหลังกินยา
5. ห้ามใช้ยานี้ในหญิงตั้งครรภ์ ให้นมบุตร แพ้ยา ฯลฯ ต้องให้แพทย์ตรวจและสั่งยา

6. การป้องกันตนเองของประชาชน

6.1. หลีกเลี่ยงการลุยน้ำหรือยาโคลน หากไม่จำเป็น

- หากจำเป็นต้องลุยน้ำ ควรใส่ รองเท้าบูทยาง และสวมถุงมือยาง
- ห้ามเดินเท้าเปล่าหรือนั่งแช่น้ำนาน ๆ
- สามารถใช้ “ถุงพลาสติกหนา” 2 ชั้นคลุมเท้าและผูกแน่นได้ หากไม่มีรองเท้าบูท

6.2. อาบน้ำและเปลี่ยนเสื้อผ้าทันทีหลังสัมผัสน้ำ

- ล้างมือ ล้างเท้าและขา ด้วยสบู่และน้ำสะอาดทุกครั้ง
- หากมีบาดแผล ให้ล้างด้วยสบู่และน้ำสะอาดหรือน้ำเกลือ เช็ดแผลให้แห้ง และ ทายาฆ่าเชื้อ

เช่น โพวิโดน-ไอโอดีน (Betadine)

- ควรซักเสื้อผ้าที่เปื้อนโคลนให้สะอาดและตากแดดให้แห้ง

6.3. รักษาความสะอาดอาหารและน้ำดื่ม

- ดื่มน้ำดื่มสุกหรือบรรจุขวด
- ไม่กินอาหารที่วางตากลมหรือตากแดดนาน เพราะหนูอาจเดินผ่านหรือปัสสาวะใส่
- เก็บอาหารให้มิดชิดเสมอ

6.4. กำจัดแหล่งอาศัยของหนู

- ปิดฝาถังขยะให้แน่น
- ไม่วางอาหารสัตว์เลี้ยงค่างคิน
- เก็บของรก ๆ รอบบ้าน เพราะเป็นที่พักของหนู
- เทน้ำขังในภาชนะที่ไม่จำเป็นทิ้ง

6.5. การทำลายเชื้อในสิ่งแวดล้อม ไม่มีวิธีที่มีประสิทธิภาพ และทำไม่ได้ในภาวะน้ำท่วม เนื่องจากไม่สามารถระบุขอบเขตของพื้นที่ได้ แต่สามารถลดการแพร่กระจายของเชื้อโรคได้ โดยพยายามระบายน้ำออกจากพื้นที่ ทำให้พื้นแห้ง (เพราะเชื้อจะตายเมื่อถูกแสงแดดอย่างน้อย 3 ชั่วโมง)

ด้วยความปรารถนาดีจาก กรมควบคุมโรค

“กรมควบคุมโรค ห่วงใย ยอยากเห็นคนไทยสุขภาพดี”